

TUSSEN

Kerstmis
2022

*"De vreugde van
Kerstmis"*

BEJDE

Magazine van het
Bisdom Rotterdam

Bisschop Van den Hende:

*Ad Limina
bezoek Rome*

Laurentius loopt:

*5 x bijzonder
Westland*

Interview:

*Hoe vier jij
Kerstmis?*

Plus:

*Missionaire parochie
vraagt om 'omdenken'*

3

BISSCHOP

Op aarde vrede

4

WOORD VAN GOD

‘Ik vraag God welk woord
Hij voor me heeft’

6

LAURENTIUS IS VERWONDERD

Maria met kind

7

LAURENTIUS LOOPT

5x bijzonder Westland

10

SAMEN OP WEG

Bisschop Van den Hende
over Ad Limina

13

NIEUWS

8x Ad Limina

14

KIEZEN VOOR DE KERK

Bart Imthorn aan het woord

16

LAURENTIUS ZINGT

Troost u, troost u,
mijn volk

Hierbij ontvangt u het kerstnummer van Tussenbeide met in een envelop een speciale bijlage. De blijde boodschap wordt zichtbaar in de kerststal: God is mens geworden. Het was de heilige Franciscus van Assisi die in zijn tijd het initiatief nam om de geboorte van Christus op deze manier aanschouwelijk te maken, nu 800 jaar geleden. De kerststal in de envelop die u bij dit nummer wordt aangeboden, is een klein bouw pakket. U kunt deze kerststal thuis opzetten óf aan iemand cadeau doen en zo de vreugde van het kerstfeest delen.

In dezelfde envelop vraagt bisschop Van den Hende uw aandacht voor de priester- en diakenopleiding Vronesteyn. Priesters en diakens in het bisdom Rotterdam worden via Vronesteyn opgeleid om in de parochies de blijde boodschap te verspreiden. Voor hun opleiding zijn middelen nodig. Wilt u met Kerstmis de priester- en diakenopleiding in het bisdom steunen?

Deze Tussenbeide is alweer het laatste nummer van het jaar. Ook het komende jaar zullen we weer graag vier nummers voor u maken. Heeft u nog geen abonnement, dan kunt u dat eenvoudig aanvragen. Zie hiervoor de achterzijde van het blad. Voor een persoonlijk postabonnement wordt een jaarlijkse gift gevraagd van € 12,50. Daarover ontvangt u informatie bij het eerste nummer van 2023.

Zalig Kerstmis!

Daphne van Roosendaal
Hoofdredacteur

18

NIEUWS

Kort nieuws

20

INTERVIEW

Missionaire parochie
vraagt om ‘omdenken’

22

LAURENTIUS LEEST DE BIJBEL

"Bekeert u"

24

VRAAG & ANTWOORD

Wat is de sociale leer van de
Kerk en hoe is deze ontstaan?

26

INTERVIEW

Hoe vier jij Kerstmis?

28

SEMINARIE

Vronesteyn in de parochies

29

IN MEMORIAM EN PERSONALIA

Editie
december 2022

COLOFON:
Tussenbeide is een uitgave van het bisdom Rotterdam. Het blad verschijnt vier keer per jaar.

Hoofdredacteur:
Daphne van Roosendaal
Redactie: Frits Vermeulen,
Jolanda de Wolf
Contact jongeren:
Desiree Bühler

Redactie, administratie, advertenties:
Koningin Emmaplein 3, 3016 AA Rotterdam
T: 010 - 281 51 71, Fax: 010 - 436 71 90
E: tussenbeide@bisdomrotterdam.nl
I: www.bisdomrotterdam.nl

IBAN: NL30INGB0000464304

Conceptontwikkeling,
grafisch ontwerp en vormgeving:
Dailymilk, Rotterdam

Redactioneel advies conceptontwikkeling:
Bureau Wielenga / Sjoerd Wielenga

Cover: Lidy de Koning

Illustratie Laurentius: Niek van Ooijen

Vormgeving en druk: Halewijn NV, Antwerpen

Abonnementen:
€ 1,50 per jaar voor parochies.

Tussenbeide wordt verspreid via de parochies in het bisdom Rotterdam. Wilt u het blad thuis per post ontvangen? Meld u dan aan voor een persoonlijk abonnement via tussenbeide@bisdomrotterdam.nl. Voor een persoonlijk postabonnement wordt een jaarlijkse gift gevraagd van € 12,50.

Artikelen uit Tussenbeide mogen met bronvermelding vrij worden overgenomen in parochiebladen. Illustraties en foto's mogen alleen worden gebruikt als vooraf toestemming is verleend door de redactie.

Op aarde vrede

+ Johannes van den Hende
Bisschop van Rotterdam

‘Vrede is de vrucht
van gerechtigheid’

"Eer aan God in den hoge en op aarde vrede onder de mensen in wie Hij welbehagen heeft", zingen de engelen tot de herders die net gehoord hebben dat Christus is geboren (Lucas 2, 14). Maar in plaats van vrede zien we ten tijde van Kerstmis op veel plaatsen oorlog en geweld. De strijd in Oekraïne, en ook elders in de wereld, is eigenlijk nooit ver weg van ons dagelijks leven. Vluchtelingenstromen, alle mensen die onderdak zoeken, hebben daar rechtstreeks mee te maken.

Vrede is niet iets dat op zichzelf staat en dat er in één keer zomaar is. Vrede heeft het één en ander nodig. De profeet Jesaja zegt dat vrede de vrucht is van gerechtigheid (Jesaja 32, 17). En de apostel Jakobus schrijft dat gerechtigheid de vrucht is van de vrede (Jakobus 3, 18).

Vrede heeft altijd te maken met meerdere aspecten. Is er onrecht? Dan leidt het ook tot strijd. Is er onveiligheid en kunnen mensen zich niet ontplooiën? Dan gaan mensen op de vlucht. Dat geldt ook waar het gaat om een goede verdeling van de goederen van de wereld. Vrede, gerechtigheid en menselijke waardigheid horen bij elkaar. Daarbij is tevens de zorg voor de schepping belangrijk als basis, zodat vrede kan gedijen en bestendig kan worden, benadrukt paus Franciscus.

Paus Benedictus XVI constateerde bij gelegenheid van de Werelddag voor de vrede dat we door globalisering weliswaar elkaars burens geworden zijn, maar daarmee nog niet automatisch elkaars broeders en zusters. In het licht van het evangelie worden we geroepen om onvermoeid en met vertrouwen te bouwen aan vrede en gerechtigheid.

Met Kerstmis vieren wij dat wij door de geboorte van Jezus Christus door een nieuw licht worden overstraald. Laat alles wat wij doen, getuigen van het licht dat door het geloof in ons brandt.

A woman with dark curly hair pulled up, wearing a bright green cardigan over a grey t-shirt with a graphic, is holding an open Bible. She is looking slightly to the side with a thoughtful expression. The background is a blurred library with bookshelves. The text is overlaid on the image.

‘Ik vraag God welk woord Hij voor me heeft’

Door Daphne van Roosendaal

Shirley van Zichem (57)
Woont in: Rotterdam
Is: ZZP'er verzorgende

Wat betekent de bijbel voor jou? Als ik naar mijn bijbel kijk, dan kijk ik naar het kruis van Jezus. Het kruis is lijden en pijn, maar ook roemrijk. De bijbel helpt me om mijn zonden te erkennen, omdat ik weet dat Jezus voor mij gestorven is. Wat ik bedoel met 'roemrijk'? Christus is onze dood gestorven, maar hij is verrezen uit de dood en leeft. Je kunt het leed van een ander niet op je nemen, maar je kunt wel vragen: houdt u vol? Kan ik helpen? Door lijden en verdriet heen kan zo'n woord iemand optillen. Dat doet het kruis. Het is roemrijk en tilt ook mij op.

Ik wil de Heer dienen in mijn leven. Dat is niet altijd zo geweest. Ik zocht de wereld en niet God en deed mijn eigen zin. Niemand hoefde mij te vertellen wat ik moest doen. Maar toen overleed in 2004 mijn oudste broer en ook de zus van degene die ik toen liefhad. Ik ging tegen de vlakke, neergeveld na al mijn eigenzinnigheid en zoveel worstelingen in het leven. Ik wist niet wat ik moest. Ik begon God te vertellen hoe ik me voelde. Maandenlang hoorde ik Hem niet. Ik zocht niemand en niemand zocht mij. Totdat ik na lange tijd de tv aanzette en de nieuwslezeres aankondigde dat het carnaval voorbij was en het vasten was begonnen. Na al die maanden stilte sprak God nu tot mij en dit zou de eerste keer vasten zijn in mijn leven. Ik wilde af van mijn oude leven.

Ik bid vaak spontaan met mijn bijbel. Dan sla ik hem open en vraag God welk woord Hij voor me heeft. Ja, ook voor dit interview. De tekst die ik kreeg? "Wij danken God zonder ophouden, dat gij het

goddelijk woord [...] hebt aanvaard, niet als een woord van mensen, maar als wat het inderdaad is: het woord van God zelf. En het blijft ook werkzaam in u die gelooft" (2 tessalonicenzen 1, 13). Dus: wauw! Ik heb een interview over de bijbel en krijg deze tekst. Het moet gaan over het woord van God en niet over mij, over hoe lief Hij mij heeft en leert hoe het anders en beter kan, door andere mensen ook centraal te stellen.

Welke bijbel heb jij?

Nadat ik mijn leven aan Jezus gaf, kreeg ik een bijbel in de kerk. Ik had die bijbel lief en, zoals wij Surinamers wel zeggen, heb hem 'gerampeneerd'. Ik heb hem later aan een neef gegeven die het moeilijk had, omdat die bijbel het dierbaarste was wat ik had. Ik kan niet zeggen dat ik spijt heb dat ik die bijbel weggaf. Ik wilde hem vertellen hoe dierbaar hij voor God is. Maar daarna heb ik wel gezocht tot ik precies zo'n zelfde bijbel weer terug had. Dat is deze: de r.-k. bijbel van 1975.

Waarom zien we dat deze bijbel van jou is?

Ik heb er papiertjes in geplakt bij belangrijke teksten die spreken over hoe God iemand kan veranderen, hoe Hij mij wil veranderen en hoe ik anderen mag vertellen over zijn liefde voor ons. Hier bijvoorbeeld: "Laat geen slecht woord over uw lippen komen, maar spreekt een goed woord, opbouwend, als het nodig is, tot zegen voor de hoorders" (Efeziërs 4, 29). Door mijn bijbel heb ik altijd een dialoog met God die mij helpt, door te laten zien hoe ik niet moet zijn, die mij nooit oordeelt, maar die mij voorhoudt: Shirley die kant moet het op, ik heb je lief.

Maria met Kind

Wat: Maria met Kind (Nicolaas Logher, Den Haag) onder ciborium (Camille Esser, Weert)

Eigenaar: Stichting Broederschap van Onze Lieve Vrouw van Kevelaer uit Gouda

Wanneer: 1888 (beeld), 1897 (ciborium)

Materiaal: zilver, verguldsel met gouden broche met roosdiamant, robijn en rookkwarts

In de kerk in Gouda staat een bijzonder processiebeeld. Een zilveren Maria met Kind die onder een eveneens zilveren ciborium staat waarvan de binnenzijde van het gewelf bekleed is met blauwe stof. Elk jaar neemt de Broederschap van Onze Lieve Vrouw van Kevelaer het metershoge Mariabeeld (122 cm) met het ruim twee meter hoge ciborium (210 cm) mee op bedevaart naar Kevelaer. Vroeger werd het Mariabeeld voortgetrokken op een kar. Later vond men het eerbiediger om Maria te dragen op een baar, wat tegenwoordig vier leden van de broederschap doen. De broederschap, eigenaar van het beeld, werd in 1754 opgericht in de St. Josephkerk te Gouda, getuige ook de inscriptie op de sokkel. De broederschap bestelde het beeld bij zilversmid Nicolaas Logher uit Den Haag, een van de weinige specialisten

in het vervaardigen van grote zilveren beelden. Het lijkt erop dat Logher daarvoor zuiver zilver gebruikte. Het ciborium werd een kleine tien jaar later gemaakt door Camille Esser uit Weert, een ander gerenommeerd atelier voor kerkelijk edelsmeedwerk. Deze zilveren Madonna met Kind met bijpassend ciborium is een absoluut unicum. Van de Duitse zilversmid Franz Xaver Hellner is een drietal zittende madonna's in Nederlandse kerkelijk kunstbezit bekend. Maar zij zijn geen van alle zo mooi als dit prachtige en ingetogen processiebeeld van Nicolaas Logher.

Door Ingrid Henkemans, Erfgoed specialist Museum Catharijneconvent

Scan de QR-code en bekijk het beeld en ciborium als geheel

5 x bijzonder

Westland

In deze rubriek wandelen we door een stad, dorp of regio waarbij we beschrijven hoe de parochie aanwezig én zichtbaar is. Welke nog onontdekte bijzonderheden zijn er in deze plaats en kerken? Wij zoeken het uit. Deze keer: Westland

Door Celine Timmerman

1 Na halve eeuw weer originele kerstgroep

Opgeknapt en in een nieuwe stal

Wat hoort er bij een kerstinventaris van een kerk? Uiteraard, de kerststal. Beelden van Jozef, Maria, Jezus en de mensen en dieren om hen heen zijn elk jaar weer voor jong en oud iets om uitvoerig te bekijken. De oude 19e-eeuwse kerstgroep van de vorige parochiekerk van Naaldwijk verdween uit de Adrianuskerk bij een ingrijpende verbouwing van het interieur in 1971. Niemand had een idee waar de bijna één meter hoge stukken waren gebleven. “Totdat mijn neef in 2018 belde dat hij mensen sprak die een kerstgroep uit onze kerk hadden gevonden”, vertelt

koster en parochiearchivaris Clemens Koene. “Ik reed naar een verhuisde parochiaan in Soest en ja hoor, dat waren de beelden die we al 50 jaar kwijt waren. Ik herkende ze direct uit mijn kindertijd.” Pastoor Jaap Steenvoorden bedacht toen het coronavirus intrad dat een kerststal buiten op het kerkplein een mooi alternatief was. “Een parochiaan heeft de oude beelden prachtig opgeknapt en een kassensloper heeft er een prachtige stal omheen gebouwd”, aldus Steenvoorden. Een traditie is geboren; ook dit jaar is de 150-jarige oude beeldengroep op het plein te bewonderen.

2

Oase aan blauw glas-in-lood

Veertien staties in vijf schilderijen

Waar de Naaldwijkse Sint-Adrianuskerk een traditionele bouw kent, zo modern is het kerkgebouw Onze Lieve Vrouw ten Hemelopneming in 's-Gravenzande. Wie de in 1975 gebouwde kerk binnenloopt, wordt direct bevangen door de blauwe glas-in-lood rand bovenin de kerk. Het is een oase van allerlei tinten blauw glas waar de zeven sacramenten in zijn verwerkt. Ook is er een groot glas-in-loodraam over de kerk als geloofsgemeenschap met de tekst 'De kerk is de mens waarin Christus' boodschap centraal staat'. Het winterzonnetje straalt er prachtig doorheen. "Dit gebouw is de katholieke parel in het verder vrij protestante 's-Gravenzande", zegt pastor Max Kwee. Hij neemt ons mee naar vijf schilderijen. "Dit is de kruisweg geschilderd door Carel Bruens, ooit nog mijn tekenleraar." Vijf? Er zijn toch veertien staties? "Dat klopt, alleen heeft Bruens vanwege het gebrek aan muurruimte hier alles op de vijf doeken geschilderd. Knap hè?"

📍 Iepstraat 1, 2691 EX 's-Gravenzande • T: 0174-419162 • www.rkwestland.nl/s-gravenzande

3

Oudste Mariagrot van Nederland

Lolly's en leesbril als attribuut

Nu we toch in 'blauwe sfeer' zijn, bezoeken we de Mariagrot achter de Sint-Machutuskerk in Monster. Achter de kerk is in 1877 een kopie van de grot in Lourdes gebouwd, een kleine twintig jaar na de verschijningen van Maria in Lourdes. De toenmalige pastoor Kuypers wilde graag naar Lourdes maar kon dit vanwege zijn gezondheid niet meer aan. Daarom liet hij de grot maken, voor toentertijd 2400 gulden. Het wordt de oudste grot van Nederland genoemd. "Ah, ze is thuis", grapt pastor Kwee als we het Mariabeeld na een wandeling langs de begraafplaats zien. "Je kunt door de grot en om de grot heen lopen", zegt hij. We zien bloemen, rozenkransen, maar ook lolly's en een leesbril die zijn achtergelaten. Kwee: "Mensen laten van alles achter."

📍 Choorstraat 103, 2681 AR Monster • T: 0174-213253 • www.rkwestland.nl/monster

4

Missiewinkel als ontmoetingsplek

'Hier zijn we een wereldkerk'

We vervolgen onze tocht naar Honselersdijk. Op een bedrijventerrein vinden we de Missiewinkel, onderdeel van de werkgroep Missie, Ontwikkelingswerk en Vrede (MOV) Honselersdijk. De kringloopwinkel begon ongeveer dertig jaar geleden in een oud kasje, nu lopen we een enorme loods binnen. "Er is in die ruim dertig jaar niet heel veel veranderd", zegt parochiaan Annie Wooning, vrijwilligster van het eerste uur. "De spullen blijven binnenstromen en gaan ook weer met diverse mensen mee naar huis." De kringloopwinkel is echter niet zomaar een plek voor tweedehands spullen. Wooning: "Welnee, mensen staan hier soms anderhalf uur te praten. Het is een sociale ontmoetingsplek." Pastor Ad van Luijn hoort het met een brede glimlach aan. "De opbrengst gaat naar missionarissen over de hele wereld, die hebben ze hier nog steeds." Op een bord staan de missionarissen met hun doel geportretteerd. Van projecten in Malawi tot Indonesië, maar ook goede doelen zoals het Inloophuis in Naaldwijk. "Zoals je ziet: we zijn hier een wereldkerk."

📍 Grote Waard 11, 2675 BX Honselersdijk • T: 0174-630168 • www.movwestland.nl

5

Stiltetuin om op adem te komen

Met kippen van de emeritus-pastor

Aan het einde van deze tocht zoeken we de rust op in de stiltetuin van Kwintsheul. Verstoppt achter de Sint Andreaskerk is de voormalige pastorietaan sinds 2015 voor iedereen toegankelijk. "Het was vroeger de tuin van mijn opa en vervolgens mijn vader", zegt parochiaan Han van der Goes, die zich een echte 'Heulenaar' noemt. "Het grensde toen aan de tomatenkwekerij van onze familie." Nu is het een groene oase met bankjes waar mensen even rustig kunnen zitten en genieten van het groen. In de zomer zijn er regelmatig concerten en optredens. Plots horen we dierengeluiden. Linksachter in de tuin blijken een paar kippen en een haan te wonen die worden onderhouden door emeritus-pastor Alphons van Well. Terwijl we de dieren bewonderen, komt Van Well met een steekkarretje vol kippenvoer aanlopen. Terwijl de fotograaf hem helpt lossen, laat Van der Goes zijn lievelingsplekje in de tuin zien. "Hier, bij dit Mariabeeld. Ik overdenk bij haar een hoop. Stoel erbij, even stil zijn en even niets. Dat kan hier, middenin het centrum van Kwintsheul."

📍 Kerkstraat 20, 2295 LG Kwintsheul
T: 0174-292216 • www.rkwestland.nl/kwintsheul

BISSCHOP VAN DEN HENDE OVER AD LIMINA

Van 7 tot en met 14 november waren de Nederlandse bisschoppen in Rome voor het Ad Limina bezoek. Ze vierden de eucharistie in belangrijke kerken van Rome, hadden een ontmoeting met paus Franciscus en spraken medewerkers van de paus op verschillende bureaus ('dicasteries'). Hoe kijkt bisschop Van den Hende terug op deze week?

Door Daphne van Roosendaal

‘Je merkt dat
problemen ook
elders in de
wereld spelen’

Wat betekent ‘Ad Limina’? Het is Latijn en betekent “naar de drempels”. Daarmee zijn bedoeld de graven van de apostelen Petrus en Paulus. We waren in november in Rome voor het Ad Limina bezoek als bisschoppen voor een bedevaart, voor ontmoeting met de paus en gesprekken met de medewerkers. De eerste dag begon met een eucharistieviering vlakbij het graf van Petrus, onderin de Sint Pieter. Het is indrukwekkend om zo terug te gaan naar het eerste begin van de Kerk. Daarna volgden meteen drie gesprekken.

Hoe heeft u het Ad Limina als bedevaart ervaren?

Het is heel bijzonder als je pelgrimeert naar de verschillende grote basilieken in Rome. Je beseft dat al eeuwenlang op deze plaatsen gevierd wordt dicht bij het graf van Petrus in de Sint Pieter en dicht bij het graf van Paulus in de basiliek Sint Paulus Buiten de Muren. Je overbrugt de eeuwen en je voelt als bisschop de verbondenheid met de apostelen van het eerste uur. En inderdaad ook met de mensen thuis, want er zijn in die vieringen veel intenties die je met je meeneemt. Als bisschop ben je voortdurend verbonden met je eigen bisdom. Dat leeft ook zo in je hart. Daar denk je aan. Daar bid je voor.

Elke eucharistieviering werd afgesloten met gebed tot Maria?

We hebben de eucharistie gevierd om dicht bij de Heer te zijn. Maar we hebben ook steeds de eucharistie afgesloten met een Mariazang. Maria is de moeder van Jezus, maar ook de moeder van de Kerk. Als het over nabijheid gaat, over deelhebben aan de zending van Christus, zie je dat Maria daarin heel trouw is. Allereerst heeft ze gezegd: mij geschiede naar uw woord (Lucas 1, 38). Ze heeft zich toevertrouwd aan God en was nabij aan haar Zoon.

Steeds opnieuw heeft ze Hem opgezocht en ze was erbij onder het kruis toen Hij stierf. Ze is nabij aan God in haar gebed, want ze bewaart alles wat ze meemaakt in haar hart (Lucas 2, 19). En ze is nabij aan de apostelen en aanwezig als de apostelen bidden om de komst van de Heilige Geest (Handelingen 2). Waar het gaat om de nieuwe evangelisatie zie je dat Maria ons de rol voorleeft van het evangelie uitdragen door dichtbij de Heer en zijn Kerk te blijven: door nabijheid aan haar Zoon, nabijheid in haar gebed, nabijheid aan de apostelen en daarmee aan de Kerk.

Hoe waren de gesprekken op de dicasteries?

Je maakt rapportages vanuit het eigen bisdom en vanuit de kerkprovincie. Daar wordt op gereflecteerd en zo komt in Rome binnen wat in de verschillende delen van de wereld in de Kerk leeft. Je merkt dat problemen ook elders in de wereld spelen. We zijn in die zin niet uniek. Aan de andere kant merk je dat wij in onze eigen omgeving op concrete wijze inhoud moeten geven aan de roeping die we ontvangen hebben. Dus aan het samen bidden en vieren, het samen getuigen en catechese geven, het samen aan de diaconie en caritas werken.

Wat ik mooi vond is dat verschillende dicasteries zeiden tegen ons als Nederlandse bisschoppen: jullie vormen een eenheid en jullie maken geen uitgebluste indruk. Dat klopt ook. We hebben cijfers gepresenteerd die in de media werden gekarakteriseerd als ‘somber’, maar voor ons geldt: ook een kleinere Kerk die zich toelegt op heiliging, verkondiging en dienst in caritas en diaconie is nog steeds bezig met de kerntaken van de Kerk van Christus. Niet dat we alles perfect doen, maar wel dat je op die weg stappen kunt zetten vanuit deze drieslag als de belangrijkste rode draad. »

En als het gaat om ontmoeting met de paus?

Ik zat bij het gesprek met de paus naast hem aan de ene kant als voorzitter van de bisschoppenconferentie en kardinaal Eijk aan de andere kant. De andere bisschoppen en de secretaris-generaal van de bisschoppenconferentie vormden met ons een kring. De paus vroeg mij om moderator te zijn van dit gesprek. Dus ik heb de bisschoppen één voor één en naargelang ze iets wilden zeggen het woord gegeven en de paus heeft geluisterd en gesproken.

De paus heeft verschillende vragen beantwoord. Een van de vragen was de kwestie van de gender. Daarvan zei de paus dat we daar als Kerk inderdaad samen over moeten nadenken. Dat is belangrijk. De menselijke waardigheid vraagt dat we daar goed over nadenken.

De paus gaf ook een aantal antwoorden op vragen die te maken hadden met wat hij zich voorstelt als belangrijke taak voor de bisschoppen. Hij zei dat

de bisschoppen nabij moeten zijn aan hun gelovigen, en dat dit op de eerste plaats betekent dicht bij God blijven met je gebed. Wat je verder ook allemaal moet doen, het gebed moet je niet verwaarlozen, zei hij.

De tweede nabijheid was aan elkaar als bisschoppen. Je bent als groep bisschoppen werkzaam in een bepaald gebied, waar je als opvolgers van de apostelen verantwoordelijk bent voor de voortgang van het evangelie. Dus blijf dicht bij elkaar. Het derde is nabij zijn aan de priesters die in de parochies verschillende verantwoordelijkheden dragen namens de bisschop om de geloofsgemeenschap te leiden en met anderen op te bouwen. De vierde nabijheid is die aan de gelovigen die gedoopt zijn en die tot die Kerk behoren, en aan alle mensen die op zoek zijn en die daar naartoe willen groeien.

Het is bijzonder dat je met de paus samen bent. Je beseft als bisschop

dat je met de bisschop van Rome verbonden bent, de opvolger van Petrus van nu. Hij luisterde naar de dingen die de bisschoppen inbrachten. Je merkt dat onze Nederlandse kerkprovincie erbij hoort, dat we een deel zijn van de wereldwijde Kerk en dat naar ons gekeken wordt. Niet alleen op een sombere manier, maar ook met de vraag: Hoe gaan jullie om met problemen als secularisatie? Hoe gaan jullie om met ontkerking en kleiner worden? We zien dat we kleiner worden, maar weten tegelijkertijd dat ook daarin een weg gevonden kan worden. Dat zei de paus ook: het komt erop aan om te volharden.

Na het Ad Limina bezoek gaan we opnieuw aan de slag met de dingen die ons zijn toevertrouwd. En dan is voor mij als bisschop vooral van belang, dat we in ons bisdom en in alle bisdommen met vertrouwen bezig blijven met de kernopdrachten die bij de zending van Christus horen. ■

‘Paus Franciscus sprak met ons over nabijheid’

Beeld: Ramon Mangold

8 x Ad Limina

Maandag 7 november
Bisschop Van den Hende vertelt in een video over de eerste dag van het Ad Limina bezoek. Het bezoek aan Rome is een bedevaart, een ontmoeting met de paus en bestaat uit gesprekken met medewerkers van de paus in Rome. De bisschop vertelt hoe hij de start heeft ervaren.

Woensdag 9 november
De bisschoppen vierden de eucharistie in de Santa Maria Maggiore. Dit is een van de pauselijke basilieken in Rome. Ook deze dag stond in het teken van gesprekken met medewerkers van de paus op de diverse dicasteries in Rome.

Vrijdag 11 november
Vrijdag 11 november begon voor de bisschoppen met een gezamenlijk fotomoment voor de Sint Pieter. Daarna volgde het uitgebreide gesprek met paus Franciscus. Aansluitend vertelden de bisschoppen via een livestream op het Sint Pietersplein over hun ontmoeting met de paus.

Mooiste momenten van het Ad Limina
Het was het eerste Ad Limina bezoek voor bisschop Smeets van Roermond en bisschop Van den Hout van Groningen-Leeuwarden. Voor bisschop Van den Hende was het zijn eerste Ad Limina als voorzitter van de bisschoppenconferentie. Katholiekleven.nl vroeg hen: hoe kijkt u terug op deze week en wat vond u het mooiste moment?

Dinsdag 8 november
Deze dag vierden de bisschoppen de eucharistie in de kerk van Sint Jan van Lateranen. Dit is de kathedraal van het bisdom Rome, waar de bisschopszetel van de paus staat. De bisschoppen bezochten verschillende dicasteries, waar zij spraken met medewerkers van de paus.

Donderdag 10 november
Na een dag van gesprekken op verschillende dicasteries vierden de bisschoppen op donderdag 10 november de eucharistie in de Santa Maria dell'Anima. In deze kerk bevindt zich het graf van de Nederlandse paus Adrianus VI.

Zaterdag 12 november
Het laatste en belangrijke bezoek voor de bisschoppen was aan het Staatssecretariaat van het Vaticaan. 's Ochtends vierden de bisschoppen de eucharistie in de San Callisto, de titelkerk van kardinaal Eijk in Rome.

Zondag 14 november
De bisschoppen vierden de mis in de Friezenkerk. Deze werd uitgezonden als mediavering op NPO2. Voorafgaand daaraan werd een Geloofsgesprek op tv met bisschop Van den Hende uitgezonden, als voorzitter van de bisschoppenconferentie.

A portrait of a man with a beard and short brown hair, wearing a light blue button-down shirt. He is smiling slightly and looking towards the camera. The background is a warm, yellowish-gold color with some green foliage on the right side.

Kiezen voor **DE KERK**

Door Celine Timmerman

Waarom kiezen mensen op latere leeftijd voor de Katholieke Kerk? In Kiezen voor de Kerk vragen we het aan recent verwelkomde kerktroetreders. Deze keer: Bart Imthorn (23).

Bart Imthorn:

‘Mijn overstap is een unicum in de familie’

Hoe ben je met het geloof in aanraking gekomen?

Ik ben van hersteld hervormde huize.

Ik ging naar een protestante basis- en middelbare school en was twee keer per week in de kerk te vinden. Tijdens mijn studie in Delft en Leiden zat ik op een protestante studentenvereniging waar we bijbel- en studiekringen hadden. Met vrienden las ik boeken en had ik tijdens een kring altijd gesprekken en discussies over het geloof.

Hoe is de overstap naar de Katholieke Kerk dan gegaan?

Eén van die vrienden begon met het bezoeken van een mis. Dat was wel nieuw in onze protestante bubbel. Ik ging met hem mee en dat maakte een diepe indruk. Ik begon meer boeken te lezen, online research te doen en werd toen geconfronteerd met de vraag: wat is waar? Ik verdiepte me er zó in dat ik langzamerhand op intellectuele wijze de beslissing had genomen dat het katholiek geloof op verschillende punten aannemelijker klinkt dan het protestantse. Daarnaast had de mis met de liturgie en alle rituelen grote indruk op mij gemaakt. Het sprak me meer aan, ik voelde me meer verbonden. Ik heb toen twee jaar nagedacht en ben uiteindelijk naar de pastoor gestapt met de vraag of ik katholiek kon worden.

Wat raakt je zo in het katholieke geloof?

Het feit dat je hele wezen wordt meegenomen in de viering. In een protestante dienst wordt gezongen en luister je drie kwartier. De katholieken zien, ruiken en voelen de liturgie. De mis, de wierook, de gewaden, de rituelen, de communie die omhoog wordt gehouden... je wordt écht meegenomen. En het ziet er niet alleen mooi uit, er zit ook een gedachte achter.

Ben je door je overstap veranderd?

Ja, zeker. Door de verering van de heiligen voel ik me verbonden met de Kerk van alle tijden en plaatsen. We zijn een wereldkerk en zijn dus wereldwijd verbonden met elkaar. Vragen waar ik mee zit, daar zaten christenen 2000 jaar geleden ook al mee.

En door de sacramenten ben ik ook veranderd: door de eucharistie ben ik me volledig bewust van het feit dat ik het lichaam van Christus tot mij neem.

Hoe reageerde je omgeving op je bekering?

Mijn ouders vonden het onbegrijpelijk. Ze zijn altijd bij het idee gebleven dat het niet snor zit wat het katholicisme je leert. Ze hebben me een gesprek met de dominee en een pastoraal werker van hun kerk laten voeren, maar dat heeft niet geholpen. Ik vond het wel lastig, want ik heb mij er erg in verdiept. Ik heb tegen hen en tegen mijn vijf broertjes en zusjes gezegd: ik blijf christen. Het is voor hen ook nogal wat: mijn overstap is een unicum in onze familie.

Zijn er voor jou lastige dingen/thema's in het katholieke geloof?

Ik moest in het begin erg wennen aan alle voor mij onbekende rituelen en handelingen, waaronder de pastoor die met de wijwaterkwast, die in mijn ogen op een wc-borstel leek, langsging om water op ons te gooien. Nu weet ik natuurlijk wat dit inhoudt. En tijdens de vormselviering kwam de bisschop binnen en toen moest ik vrienden uitleggen dat dit niet Sinterklaas was. ■

TROOST U, TROOST U, MIJN VOLK

– *Rorate caeli*

Door Eric Koevoets

Het lied *Rorate caeli* is typisch voor de adventstijd. Het drukt het verlangen uit naar de komst van de Messias.

Elk jaar klinkt tijdens de Advent het *Rorate caeli*. Als kerkmusicus merk ik steeds dat koorleden en andere kerkgangers geraakt worden door dit gezang.

Bijbelse oorsprong

Er zijn twee gezangen met dezelfde titel: de gregoriaanse introitus voor de vierde adventszondag en het gelijknamige gezang dat onderwerp is van dit artikel. Maar om even met de introitus te beginnen, de vertaling de introitus luidt: “Dauwt, hemelen, uit den hoge, laat als een regen de Gerechte neerdalen: aarde open u, om de Verlosser voort te brengen.” Deze tekst is ontleend aan Jesaja 45, 8 en spreekt over het verlangen naar de komst van de Verlosser.

Het *Rorate* waar wij ons nu op richten, borduurt voort op deze bijbelwoorden, de eerste twee regels vormen de refreintekst: “*Rorate, caeli, desuper, et nubes pluant iustitiam.*” Dit wordt afgewisseld met vier strofen. Ze worden toegeschreven aan de vroegchristelijke dichter Prudentius (348-413).

In de eerste twee strofen klinkt de uitzichtloze situatie van Jeruzalem: “Zie, de stad van de Heilige is een woestijn geworden.” En is besef van eigen zondigheid: “en als bladeren zijn wij allen afgevallen, onze zonden hebben ons, als een windvlaag, meegesleurd.”

In de derde strofe klinkt een indringende bede tot verlossing: “Zend het Lam, de beheerser der aarde.” Nadat dit heeft geklonken, komt in de laatste strofe het zo hevig verlangde antwoord: “Troost u, troost u mijn volk! Weldra zal uw redding komen.”

Dit laatste is uitzonderlijk, want hier komt de Heer zelf aan het woord. De vier strofen zijn bijbels geïnspireerd:

de tekstdichter laat in de eerste strofen de uitzichtloze beelden van het verwoeste Jeruzalem en de ballingschap uit de Klaagliederen van Jeremia mee resoneren en verwijst in de laatste strofe naar Jesaja 40, 1.

Rorate muzikaal

In de melodiebouw is een aantal aspecten opvallend. In het refrein zien we hoe de melodie snel zich omhoog werkt met de hoogste noot precies op het woord “caeli” (hemel). Daarna daalt de melodie geleidelijk af tot de grondtoon, een beeld van het neerdalen van de Gerechte.

De strofen hebben in grotere dimensies eenzelfde vorm. Tamelijk laag beginnend, in het midden een hoger gedeelte met veel emotionele betrokkenheid, afsluitend met een afdalende slotformule. Het gezang vormt een grote eenheid doordat het een voortdurende variatie is op een aantal melodische bouwstenen.

Er bestaan vele opnamen door allerlei koren van dit lied. Heel poëtisch is de orgelbewerking die de te vroeg overleden Franse componiste Jeanne Demessieux (1921-1968) maakte. Een link naar deze ontroerende compositie vindt u onderaan dit artikel. Op de pagina hiernaast vindt u het lied zoals dat is opgenomen in *Gezangen voor Liturgie (GvL 843)*. ■

Eric Koevoets (erickoevoets.nl) is dirigent-organist van de Sint Lambertuskerk in Rotterdam-Kralingen. Hij studeerde aan het conservatorium in Rotterdam met als hoofdvak orgel (docerend musicus en uitvoerend musicus) en daarnaast piano (docerend musicus) en koordirectie (praktijkdiploma). Hij behaalde het diploma Kerkmuziek ten overstaan van de Commissie Bevoegdheidsverklaringen van de R.K. Kerk.

Scan de QR-code en luister de compositie van Jeanne Demessieux online:

R Orá-te cæ-li dé-super, et nubes plu- ant justum.

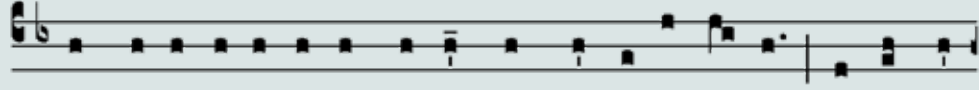
1. Ne i-rascá- ris Dómi-ne, ne ultra memí-ne-ris in-iqui-

tá-tis: ecce cí-vi-tas Sancti facta est de-sérta: Si- on

de-sérta facta est: Je-rú-sa-lem de-so-lá- ta est: domus

sancti-fi-ca-ti- ó-nis tu-æ et gló-ri- æ tu- æ, u-bi lau-

da-vé-runt te patres nostri. R. Rorate.

2. Peccá-vimus, et facti sumus tamquam immúndus nos,

et ce-cí-dimus qua-si fó-li- um uni-vér-si: et in-iqui-tá-

tes nostræ qua-si ventus abstu-lé- runt nos: abscondísti

fá-ci- em tu- am a nobis, et alli-sísti nos in manu in-

iqui-tá- tis nostræ. R. Rorate.

KORT – KORT – KORT – NIEUWS

Beeld: Ramon Mangold

Pastorale dienstverlening vernieuwt programma van vorming en toerusting

Tijdens de coronacrisis, toen geen cursussen konden worden gegeven, besloot de pastorale dienstverlening tot een heroriëntatie op de diocesane vorming en toerusting. Geconstateerd was namelijk dat de opzet van de Pastorale School, zoals die sinds 2005 dienst deed, opnieuw bekeken moest worden. De pastorale dienstverlening kiest de komende tijd voor kortlopende cursussen en impulsbijeenkomsten onder de slogan 'kort en krachtig'. Dat betekent dat er meer gewerkt gaat worden met losse impulsbijeenkomsten en kortlopende cursussen, die eventueel op maat aangeboden kunnen worden.

Brielle sluit bijzonder bedevaartseizoen af

Custos pastoor Glas benoemde bij het slot van het bedevaartseizoen in Brielle de belangrijke momenten uit het herdenkingsjaar 450 jaar HH. Martelaren van Gorcum. Het bedevaartseizoen sloot op zaterdag 29 oktober met een eucharistieviering, waarin bisschop Hendriks van het bisdom Haarlem-Amsterdam hoofdccelebrant was. In dit herdenkingsjaar was er op 9 juli een grote deelname van pelgrims en van Nederlandse bisschoppen aan de Nationale Bedevaart. Ook de provinciaal van de franciscanen was aanwezig, evenals de norbertijner abt van de Abdij van Berne. De Martelaren van Gorcum waren wereldheren (bisdompriesters) en religieuzen. Paus Franciscus groette en zegende de deelnemers aan de Nationale Bedevaart.

Beeld: Ramon Mangold

Werkdocument continentale fase bisschoppensynode

Op donderdag 27 oktober heeft het Secretariaat van de Bisschoppensynode in Rome het werkdocument voor de continentale fase van de synode 'Voor een synodale Kerk: communio, participatio, missio' gepresenteerd. Dit gebeurde tijdens een persconferentie die werd gehouden in het perscentrum van de Heilige Stoel in Rome. Het document werd toegestuurd aan bisdommen wereldwijd met de vraag het te bespreken.

WJD-kruis in het bisdom Rotterdam

Van 23 tot en met 25 oktober was het Wereldjongerendagen-kruis te gast in het bisdom Rotterdam. Het vier meter hoge WJD-kruis maakte van 14 oktober tot 6 november een tour door Nederland als landelijke pelgrimstocht door de bisdommen op weg naar de WJD 2023 in Lissabon. Bisdomrotterdam.nl plaatste een fotoverslag.

Beeld: Ramon Mangold

Bisschop bezoekt de gevangenis in Alphen aan den Rijn

In Penitentiare Inrichtingen (PI) werken geestelijk verzorgers met een zending vanuit de Kerk. Zij staan vanuit de kerkgemeenschap gedetineerden bij. Op 18 oktober bezocht bisschop Van den Hende de Penitentiare Inrichting in Alphen aan den Rijn. Hij deed dat op uitnodiging van pater Anyaeze c.ss.p. Ook aanwezig was r.-k. geestelijk verzorger Kurstjens. De Penitentiare Inrichting Alphen aan den Rijn bestaat uit twee locaties die samen plaats kunnen bieden aan ruim 1100 gedetineerden.

Nieuw bier uit oud klooster

Kloosterbier Nieuw Sion wordt gebrouwen in oud trappistenklooster.

Door Fedor Vogel

In het buitengebied van het Overijsselse Diepenveen, op steenworp afstand van Deventer, is Kloosterbrouwerij Nieuw Sion sinds kort actief 'Intra Muros', ofwel binnen de muren van voormalig trappistenklooster Sion. Twee jaar geleden ontstonden de plannen om voor het eerst in het bestaan van Sion echt kloosterbier te gaan brouwen. De brouwers/eigenaren noemen het een 'farmhouse' brouwerij en dat is interessant aangezien Sion altijd een boerenklooster is geweest. Het klooster, een Rijksmonument, is al enkele jaren onder beheer van de Stichting Nieuw Sion. Deze geeft leiding aan zo'n 170 vrijwilligers, zes vaste medewerkers en zorgt voor de gebouwen en het onderhoud daarvan. Inmiddels is er een bloeiende religieuze leefgemeenschap die uniek is in Nederland en die ook serieus genomen wordt door de andere kloosters. Met hun oecumenische filosofie trekken ze veel jongeren.

Het klooster behoorde daarvoor tot de Orde van Cisterciënzers van de Strikte Observantie en werd in 1883 opgericht. In zijn tijd was dit het enige cisterciënzer klooster boven de grote rivieren. In de Eerste Wereldoorlog werd het klooster een vluchtplaats voor monniken uit moederabdij Achel. Later volgde de bouw van een koeien- en paardenstal. In 1935 werd het klooster tot abdij verheven waarna een nieuwe vleugel, kruisgang en bibliotheek werden gebouwd. De laatste grote klus was begin jaren '50 de bouw van de nieuwe refter, maar daarna is het over met de groei. In 2015 vertrekken de laatste acht monniken naar Schiermonnikoog waar een nieuw onderkomen wordt gevonden voor een kleinschaliger klooster. Het huidige stichtingsbestuur heeft nog steeds goed contact met de verhuisde trappisten en ook met de Abdij van Westmalle die moederabdij is van Achel.

De laatste jaren zijn er gastenverblijven gecreëerd en is er een koffieschenkerij geopend zodat wandelaars en fietsers een drankje kunnen nuttigen bij het klooster. En sinds kort huist er dus ook een microbrouwerij in het klooster waar prachtige 'klassieke' bieren worden gebrouwen, zoals een Enkel, Dubbel, Tripel en Saison. Het eerste bier was de Primeur, een 'limited edition'.

BIEREN

BIERTIP

8

Bier:

Sion Primeur Ltd, 7,5% alc.vol.

Brouwerij:

Kloosterbrouwerij Nieuw Sion

De Proef:

Het allereerste bier uit de brouwerij. Een primeur, dé Primeur. Een voorlopig eenmalige limited edition ter ere van de opening van de brouwerij. Donkerblond en vol van smaak.

In deze column schrijft Fedor Vogel over de zin en onzin rond abdi- en trappistenbieren. Fedor Vogel is uitgever en hoofdredacteur van Bier! magazine, Brouw! magazine en Bierradio.nl. Hij is al sinds zijn jeugd actief binnen de Kerk en op dit moment bestuurslid van de H. Theresia van Ávila-parochie in katholiek Drechtsteden.

Interview: MISSIONAIRE PAROCHIE VRAAGT OM 'OMDENKEN'

*'We willen mensen uitnodigen:
denk met ons mee over de visie'*

Door Daphne van Roosendaal

Beelden: Daphne van Roosendaal

“We worden almaar kleiner. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat we ook in onze tijd de boodschap laten klinken?” In 2019 nam het pastoraal team van de federatie Clara en Franciscus (het Groene Hart) deel aan een cursus rond het boek ‘Als God renoveert’ van de Canadese priester James Mallon.

“Die cursus kwam langs en ik dacht meteen: daar komen een heleboel vragen samen die wij als

pastoraal team hebben en waar we mee worstelen”, vertelt pastoraal werker Heleen van de Reep. “Hoe kunnen we de boodschap vertellen en aansluiten bij moderne mensen? Hoe kunnen we het gevoel dat het almaar minder wordt ombuigen? Wat is onze boodschap voor mensen die maar heel af en toe over onze drempel komen, bijvoorbeeld bij een uitvaart, en die vervreemd kijken naar wat er in de kerk gebeurt, alsof we een soort religieus reservaat zijn.

Zijn we dat, of zijn we een levendige gemeenschap met een kloppend hart en een boodschap voor mensen?”

Het boek van Mallon hielp om daarover in gesprek te gaan en de afgelopen jaren is het met telkens nieuwe groepen gelezen. “We willen mensen uitnodigen: denk met ons mee over de visie, waar willen we naartoe, wat vinden we belangrijk?” vertelt Heleen. “We willen groeien in geloof en vitaliteit en mensen ondersteunen in woord en daad als een hoopvol teken in de wereld. Zo bouwen we elkaar op tot leerlingen van Christus en sluiten we aan bij de oproep van Jezus: ga erop uit, maak mensen tot mijn leerlingen, doop hen en getuig van Mij tot aan het einde van de wereld. In ons geval (lachend) tot de grenzen van onze parochiefederatie.”

Belangrijk is dat er nieuwe dingen uitgeprobeerd kunnen worden. “We zijn geen ‘succesverhaal’”, benadrukt Heleen. “Het vraagt nog steeds om ‘omdenken’. Kunnen we ergens wat meer doen en kunnen we iets anders wat minder doen? Mensen denken bij ‘missionaire parochie’ al gauw aan langs de

‘Het gaat erom dat we makkelijker leren praten over wat we belangrijk vinden, ons geloof’

deuren gaan of op een zeepkist evangeliseren. Dan leggen we uit dat het daar niet om gaat. Het gaat erom dat we makkelijker leren praten over wat we belangrijk vinden, ons geloof. Dat is wat gebeurt met Alpha. Mensen die eraan deelnemen voelen zich daarna vrijer en meer onbevangen om dit te doen. Ze weten: dit is waardevol voor mij en ook voor een ander. Ja, voor mij is dat ook zo. Jezus Christus is voor mij een levende realiteit. Vertrouwen op Hem geeft mij in alle wisselvalligheden van het leven een stevig fundament. Dat gun ik andere mensen ook. Het heeft ook iets corrigerends. Je wereldbeeld kantelt. Het gaat om jou, maar ook om de arme, de weduwe, de wees en de vreemdeling.”

“Bij Alpha vermijd ik het woord ‘cursus’ zoveel mogelijk, omdat mensen anders denken in termen van huiswerk en antwoorden die goed of fout kunnen zijn. Terwijl het daar allemaal niet om gaat. Het Engelse ‘course’ is beter: je gaat ergens doorheen, een proces met elkaar.” Ze vervolgt: “Alpha is goed voor iedereen. Het maakt de zoektocht van mensen naar geloof serieuzer. Alpha is goed voor mensen die vaak in de kerk komen, mensen die maar af en toe komen en mensen van buiten de kerk.”

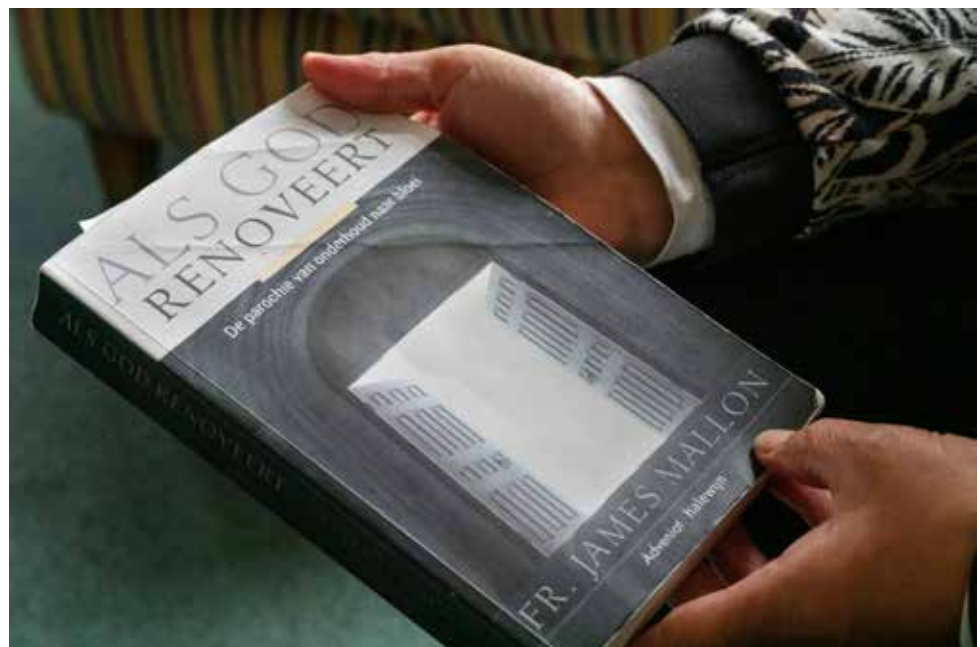
Wat ziet Heleen, nu ze het boek van Mallon zo vaak heeft gelezen, als kern ervan? “Dat je niet naar binnen gekeerd moet zijn, maar weet dat je een schat in handen hebt: het evangelie. Dat het ook wel heel egoïstisch zou zijn om die rijkdom voor jezelf te houden. En dat je nog eens goed kijkt naar wat het evangelie jou en ook andere mensen te bieden heeft. Vertel daarover.”

Om de aandacht voor de missionaire parochie een vaste plek te geven werd een Stuurgroep Missionaire Parochie opgericht. “Die bestaat uit verschillende mensen die met ons het boek van Mallon hebben gelezen”, vertelt Heleen. “Zo’n groep werkt ideeën uit en brengt ze verder. We willen dat onze kerk open en gastvrij is. Het is belangrijk om dat vorm te geven in onze parochie. Daarom zijn er nu welkomsteams die alle kerkgangers ontvangen en na afloop bij weekendvieringen een kleine gedachte op een kaartje meegeven. Zo blijft wat we gehoord en gevierd hebben langer hangen. En we willen de vieringen muzikaal meer onderscheidend gaan maken: lofprijzing naast Gregoriaans en gewone zang. Het moet duidelijk in een overzicht van de vieringen te zien zijn. Muziek is belangrijk in een missionaire parochie.”

“Ieder weekeinde zijn er in onze federatie op meerdere plekken eucharistievieringen, maar niet in al onze kerken. Mallon schrijft: stel de eucharistie centraal.

In de parochiekernen waar geen eucharistieviering is, is er wel de mogelijkheid om samen te komen voor gebed, rond het woord van God en om Hem te aanbidden. Deze vieringen zijn ook meer meditatief van karakter. We merken wel dat het voor veel mensen lastig is de gebaande paden los te laten en ofwel een andere kerk op te zoeken, ofwel op een andere manier te vieren. En dat is ook wel te begrijpen na vele jaren van gewenning. Veranderen is nooit gemakkelijk, maar veranderingen staan sowieso voor de deur, of we nu willen of niet. De inzet is om die verandering te sturen zolang we nog kunnen. Het project ‘Missionaire Parochie’ kan ons daarbij helpen.”

Wat verwacht ze voor de toekomst? “Mensen die een Alpha gevolgd hebben, zijn hongerig naar meer. Het smaakt zo goed om met elkaar in gesprek te gaan over fundamentele geloofsvragen. Je ziet dat er allerlei groepjes gaan ontstaan. Kunnen we dat uitbouwen en vasthouden? Dat is best spannend. Maar het geeft veel hoop als je ziet hoe mensen enthousiast worden en mee gaan doen.” ■

An illustration of Jesus standing on a large rock, holding a long wooden staff in his right hand and gesturing with his left. He is wearing a brown, fringed tunic. In the foreground, a group of people, including men and women in various colored robes and head coverings, are gathered around a stone well, looking towards Jesus. The background shows a blue sky with white clouds and a body of water.

"Bekeert u"

*Het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965)
beschouwt het Woord van God als een schatkamer
die we als gelovige mensen telkens opnieuw moeten openen.*

Door pastoor Ruud Gouw

Johannes de Doper en Jezus in het Matteüsevangelie

In elk van de vier evangeliën wordt verteld over Johannes de Doper. In de synoptische evangeliën (Matteüs, Marcus en Lucas) horen we hoe Johannes de weg voor Jezus bereidt door op te roepen tot bekering en een doopsel te preken tot vergiffenis van zonden. Zoals iedere evangelist in zijn evangelie eigen accenten legt, zo is dat ook het geval in de beschrijving van Johannes de Doper. Met de Advent beginnen we een nieuw kerkelijk jaar waarin we op zondagen uit het Matteüsevangelie lezen. Daarom staan we stil bij een aspect van Johannes de Doper dat Matteüs naar voren wil brengen. Dat is de continuïteit tussen Johannes en Jezus.

In alle drie de synoptische evangeliën begint Jezus zijn openbaar leven met een algemene oproep. Bijzonder in het Matteüsevangelie is dat de oproep die Jezus aan het begin van zijn openbaar optreden doet daarvoor al door Johannes de Doper was gedaan: "Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij" (Matteüs 3, 2; 4, 17b). Doordat Jezus de oproep tot bekering van Johannes de Doper woordelijk herhaalt, geeft Matteüs aan dat er continuïteit is tussen de prediking van Johannes de Doper en de verkondiging door Jezus.

Er is de evangelist Matteüs aan deze letterlijke herhaling veel gelegen, zo blijkt als we de tekst van zijn evangelie vergelijken met de tekst van het Marcusevangelie. Immers, doorgaans wordt ervan uitgegaan, dat Matteüs bij het schrijven van zijn evangelie het Marcusevangelie als uitgangspunt heeft genomen. De tekst van Jezus' oproep tot bekering heeft Matteüs aanzienlijk bewerkt.

In het Marcusevangelie luidt de oproep die Jezus aan het begin van zijn optreden doet: "De tijd is vervuld en het koninkrijk van God is nabij; Bekeert u en geloof in het evangelie" (Marcus 1, 15). Jezus' oproep is bij Marcus uitgebreider dan bij Matteüs. In de tekst van Marcus zijn er twee oproepen: zich bekeren en geloven in het evangelie. Matteüs houdt het bij één oproep: bekering omdat Gods koninkrijk nabij is. Door de oproep van Jezus in te korten en "geloof in het evangelie" weg te laten, heeft Matteüs deze oproep gemaakt tot een oproep die eerder ook door Johannes de Doper kan worden gedaan. De oproep om in het evangelie te geloven is immers pas van toepassing als Jezus begonnen is met zijn verkondiging.

Na de verzen waarin Johannes zijn oproep tot bekering doet (Matteüs 3, 1-6), vermeldt Matteüs dat vele Farizeeën en Sadduceeën naar Johannes komen om gedoopt te worden (Matteüs 3, 7). Nu maakt Johannes zijn oproep concreet, als hij hen toespreekt (Matteüs 3, 7-9). Johannes de Doper weet dat zij geneigd zijn zich erop te laten voorstaan, dat Abraham hun stamvader is en zich daarmee automatisch verzekerd wanen van Gods heil. De Doper wijst ze erop, dat afstammen van Abraham niet volstaat, maar dat van mensen verwacht wordt dat ze goede vruchten voortbrengen. Ook deze discussies met andere Joodse groeperingen toont de continuïteit tussen Johannes de Doper en Jezus in het Matteüsevangelie. Ook Jezus zal in zijn openbaar optreden regelmatig in gesprek gaan met Farizeeën en Sadduceeën en met hen in discussie zijn. ■

1 In die tijd trad Johannes de Doper op en predikte in de woestijn van Judea:

2 "Bekeert u, want het Rijk der hemelen is nabij."

3 Deze toch is het die de profeet Jesaja bedoelde, toen hij zeide:

*Een stem van iemand die roept in de woestijn:
Bereidt de weg van de Heer,
maakt zijn paden recht.*

4 Johannes nu droeg een kleed van kameelhaar en een leren gordel om zijn lenden. Zijn voedsel bestond uit sprinkhanen en wilde honing.

5 Toen trok Jeruzalem, Judea en heel de Jordaanstreek naar hem uit

6 en zij lieten zich door hem dopen, terwijl zij hun zonden beleden.

7 Maar toen hij vele Farizeeën en Sadduceeën zag komen om gedoopt te worden, sprak hij tot hen: "Adderengebroed, wie heeft u voorgespiegeld, dat ge de dreigende toorn kunt ontvluchten?"

8 Brengt dus vruchten voort die passen bij bekering,

9 en neemt niet een houding aan alsof ge bij uzelf zegt: Wij hebben Abraham tot vader! Waarachtig, ik zeg u, dat God de macht bezit voor Abraham uit deze stenen kinderen te verwekken!"

Matteüs 3, 1-9
Rkbijbel.nl

Vraag & Antwoord

**Wat is de sociale leer van de Kerk
en hoe is deze ontstaan?**

‘Niemand kan luisteren naar het evangelie zonder sociaal uitgedaagd te worden’

Het christelijk geloof heeft een duidelijk begrip van de waardigheid van de mens en leidt vanuit dit begrip bepaalde beginselen, normen en waarden af die een vrije en rechtvaardig samenleving mogelijk maken. Deze beginselen moeten steeds weer op actuele sociale vragen worden toegepast. Bij het toepassen van de sociale leer wordt de Kerk advocaat van al die mensen, die om de meest uiteenlopende redenen hun stem niet kunnen laten horen en die niet zelden het meest door de onrechtvaardige structuren worden geraakt.

Niemand kan luisteren naar het evangelie zonder sociaal uitgedaagd te worden. Met het begrip ‘sociale leer’ worden die uitspraken over sociale vraagstukken bedoeld, die het kerkelijke leerambt sinds de encycliek *Rerum Novarum* van paus Leo XIII heeft gedaan. Met de industrialisering in de 19e eeuw ontstond er een nieuw ‘sociaal vraagstuk’. Het grootste deel van de mensen werkte niet meer op het land maar in de industrie in de steden. Arbeiders werden niet wettelijk beschermd, er was geen ziektekostenverzekering, geen recht op vakantie en vaak was er sprake van kinderarbeid. Er ontstonden vakbonden die zich inzetten voor de belangen van de arbeiders.

Voor paus Leo XIII was het duidelijk dat hij moest reageren. In zijn encycliek *Rerum Novarum* (1891) schetste hij de kaders voor een rechtvaardige sociale orde. Sindsdien hebben de pausen steeds opnieuw op de ‘tekenen des tijds’ gereageerd en in de traditie van *Rerum Novarum* bijzonder dringende sociale vraagstukken behandeld. De uitspraken die daarbij in de loop van de tijd bij elkaar werden gebracht, noemt men de sociale leer. Naast de universele stellingnames, dat wil zeggen de leerteksten van pausen, concilies of de Romeinse curie, worden ook de regionale stellingnames, bijvoorbeeld de pastorale brieven van een bisschoppenconferentie, tot de sociale leer van de Kerk gerekend.

(Bron: DOCAT #23 en 25)

Ga voor meer informatie naar docat.nl

Interview:

HOE VIER JIJ KERSTMIS?

Door Daphne van Roosendaal

Arno Aardoom (44) is zesdejaars priesterstudent. Hij volgt nu zijn tweede stagejaar als laatste fase van de opleiding. Arno studeert via Vronesteyn aan seminarie Bovendonk. Hoe viert hij Kerstmis?

Beelden: Daphne van Roosendaal

Waar vier jij Kerstmis?

Kerstmis vier ik op Vronesteyn, waar wij als studenten en rector tussen onze activiteiten in de parochie door momenten proberen te vinden om bij elkaar te komen om samen te vieren, bidden en gezellig samen te zijn. Ik vier Kerstmis ook in de stageparochie in de HH. Clara en Franciscus federatie, waar ik bij vieringen een actieve rol zal hebben en met hopelijk weer een gezellig samenzijn met parochianen.

En ik ga ook weer even terug naar mijn thuisparochie in Dordrecht om bij familie te zijn en ook daar Kerst te vieren.

Hoe probeer jij in de Advent toe te leven naar Kerst?

Op Vronesteyn leven wij bewust en aandachtig toe naar Kerstmis. Het huis wordt erop ingericht, de kerststal wordt opgezet, er zijn extra momenten van gebed en bezinning. Het mooie is, dit gebeurt ook op de opleiding Bovendonk

en in mijn stageparochie. De liturgie, de extra ruimte voor gebed en bezinning, de extra activiteiten versterken elkaar.

Wat vind je het mooiste van de Advent?

Ik geniet erg van deze periode, omdat de hoop zo centraal staat. Die biedt perspectief op kleine schaal aan mij persoonlijk, maar tegelijk aan de gehele schepping, aan alles en iedereen. Een groot deel van ons leven is wachten, uitzien naar iets, verwachtingen koesteren. Tijd kan dan onze vijand lijken en we kunnen onmacht ervaren. Maar in de Advent is tijd een bondgenoot, een gelegenheid te groeien in die verwachting, in die hoop. Tijd wordt dan kostbaar. Je kunt dat ook vertalen naar ons hele leven. De tijd tussen het begin en het eind is ontzettend kostbaar en onze kans om door Jezus te groeien in geloof, hoop en liefde, en te ontdekken dat God en die hemelse realiteit, waar tijd en ruimte geen rol spelen, zo nabij is.

Hoe leg jij Kerstmis uit aan mensen die niet kerkelijk zijn?

God zelf is mens geworden. Hij is als u en mij geworden. Hij wilde zijn leven met ons delen en herkenbaar voor ons zijn. Om zo zijn nabijheid en liefde te tonen en ons een weg te bieden, een helpende hand naar het volle leven met Hem.

Telkens opnieuw wil Hij in ons hart geboren worden, nodigt Hij ons uit met Hem op weg te gaan, ons met Hem te verbinden. Met Kerstmis mogen wij in het bijzonder dit herdenken, dit vieren en hoopvol uitkijken naar de toekomst. Kerstmis gaat over zijn nabijheid in ons leven nu en onze ontmoeting met Hem na dit leven.

Waarom is het belangrijk om elk jaar Kerstmis te vieren?

God toont zijn liefde en betrokkenheid op de mens door een mens, zijn Zoon, en dat benadrukt de enorme waarde die de mens voor God heeft. De glorie van God is de levende mens zegt Ireneüs. Een mens die leeft in zijn volheid, zoals door God bedoeld.

Speelt Kerstmis een rol in jouw roepingverhaal?

Er is geen specifieke gebeurtenis, maar wel een groeiend besef dat God werkt met en door mensen en dus ook met mij een bedoeling heeft. Ik heb de neiging te denken: wie ben ik dat ik deze weg mag gaan, er zijn vast mensen die het veel beter kunnen. Maar als ik de menswording serieus neem, besef ik des te sterker dat God zo niet kijkt en werkt, en dat Hij ook met mij een bedoeling heeft.

Wat raakt jou in het bijzonder in het kerstverhaal?

De intimiteit, eenvoud, kleinschaligheid van de geboorte van Jezus die tegelijkertijd een gebeurtenis is voor alles en iedereen. Dat vind ik het wonderlijke en tegelijk bemoedigende voor mijn eigen rol en die van ieder mens. In het alledaagse en kleine ontvouwt zich, veelal aan het oog onttrokken, vaak juist iets van grote waarde en betekenis. Zoals de H. Titus Brandsma zegt: "Wij zijn niet geroepen om grootste, opvallende dingen te doen, maar de gewone dingen op grootse wijze te doen." Dat is onze roeping, in het besef - en dat is nog een uitspraak van Titus - dat wij allen Godsdragers zijn die zijn licht mogen verspreiden in deze wereld.

Als je naar de kerststal kijkt, welke figuur of figuren zou je dan willen belichten?

Het mooie aan een kerststal is dat niemand alleen staat. Alle figuren zijn verbonden met het kerstkind en daarmee ook met elkaar, en met het hemelse door de figuur van de engel. Het kerstkind Jezus verbindt ons en haalt het beste in ons naar boven.

Heb je een bijzondere kerstherinnering?

Een bijzondere herinnering is de Kerst waarbij mijn ouders bedacht hadden Kerst te vieren met een oudere kennis. Als kind vond ik dit helemaal niet leuk want de man was, hoewel niet onvriendelijk, ook niet het meest gezellige gezelschap en wilde persé uit eten bij een groot wegrestaurant. Een zaak bomvol luidruchtige mensen, een relatief goedkoop kerstdiner en een 'kerstman' die enigszins aangeschoten langs de tafels ging. Als kinderen dachten wij: dit nooit meer. Maar de man had een fijne avond en was heel dankbaar. En achteraf heb ik er steeds meer waardering voor gekregen en leerde ik ook hoe fijn de kerstfeesten voor ons eigenlijk altijd waren.

Wat gun je mensen met Kerstmis?

Die gebeurtenis maakt mij duidelijk hoe belangrijk verbinding is. Eenzaamheid is een groot probleem en veel mensen sluiten zich op in een eigen wereld. Ik gun mensen dat ze zich openstellen voor God en voor elkaar en te ontdekken hoe cruciaal de mensen zijn die ons in het leven gegeven worden en die op ons pad komen. En dat ze ontdekken hoe onmisbaar de Kerk is om deze verbindingen tot stand te brengen en te onderhouden. En hoe onmisbaar zij voor de Kerk zijn. ■

VRONESTEYN IN DE PAROCHIES

*‘Het is belangrijk
dat het seminarie
zichtbaar is in parochies’*

*Laura Migliori is ambassadeur van Vronesteyn.
Ze draagt de priester- en diakenopleiding in het bisdom een warm hart toe.*

Ze kwam vanuit Italië naar Nederland voor studie en ontmoette hier haar man, met wie ze drie kinderen kreeg. Laura Migliori (38) woont nu al bijna vijftien jaar in Nederland. “Nederland is een tweede thuis geworden. In de parochie draag ik graag mijn steentje bij in het bijzonder bij de catechese. Daar heb ik in het bisdom Rome een opleiding voor gehad van twee jaar voor vrijwilligers.” Laura is universitair docent Taalkunde in Leiden en Utrecht en combineert dat met een studie Theologie aan de Universiteit van Tilburg.

“Het is een mooie taak om ambassadeur van Vronesteyn te zijn. Pastoor Bakker vroeg me en ik heb meteen ja gezegd. Het is belangrijk dat het seminarie zichtbaar is in parochies. Ik heb vrienden in Rome die daar opgeleid zijn aan het seminarie. Je merkt dat mensen de priesteropleiding vaak zien als iets ‘ver weg’ van de werkelijkheid, maar de opleiding is er juist ten dienste van God én van de samenleving. Het is niet zo dat iemand opeens buiten de wereld gaat studeren. De opleiding is een voorbereiding om de Kerk te dienen, de liefde van Christus door te geven en zo de samenleving mee op te bouwen. Als levenskeuze staat het wat verder van mensen af. Maar dat kun je ook zien bij het huwelijk. Mensen binden zich tegenwoordig minder snel voor een heel leven.”

“Er is zeker iets gaande in de maatschappij dat de kerkelijkheid beïnvloedt. Niet alleen in Nederland. Als christenen moeten we realistisch zijn en de

werkelijkheid niet negeren. Maar dit is nu eenmaal het historische moment dat de Heer ons geeft. We kiezen er niet voor in welke tijd we geboren worden. Dit is óns moment om goed te luisteren naar wat van ons wordt gevraagd in deze tijd.”

“Priesters en diakens zijn een zeer kostbaar geschenk van de Heer aan de Kerk. Ze brengen Christus in ons midden door het sacramentele leven en ook door het aanwezig zijn bij mensen. De Eucharistie en het Woord van God zijn de belangrijkste bronnen waar ons christelijk leven om draait. De keuze voor het priesterschap of diaconaat is dus van enorme waarde voor het leven van de Kerk. Het is ook een leven ten dienste van onze naasten, zoals op hun manier ook gezinnen doen. Ambassadeurs van Vronesteyn in parochies hebben een aantal taken.

Op bepaalde momenten van het jaar, zoals Roepingenzondag, ondersteunen wij de communicatie van Vronesteyn. We geven informatie door in de parochie als er iets bijzonders is, nieuwe studenten die starten of een wijding die plaatsvindt. Zo kunnen mensen zich betrokken voelen. De kerkgemeenschap kan het seminarie ondersteunen door gebed en ook financieel. Het is enorm waardevol om samen Kerk te zijn. We zijn ‘een netwerk van liefde’, zegt de bisschop, ik vermoed omdat we steeds minder individueel moeten denken en steeds meer over ons samen als bisdom en als universele Kerk. We moeten het samen doen. We zijn allemaal instrumenten van God. We bouwen aan de Kerk dankzij zijn werk in ons. Hij laat ons hart van zijn liefde branden. De Heilige Geest geeft ons verschillende roepingen, maar het is dezelfde liefde die die ons allemaal beweegt.” ■

Laura Migliori en rector Walter Broeders

Op 8 oktober is voorzien van het H. Sacrament der Zieken, overleden de zeereerwaarde heer drs. **Erik-Jan van Waasdijk** (1943), priester van het bisdom Rotterdam. Hij werd priester gewijd op 24 oktober 1981. In 1980 werd hij tijdelijk benoemd tot diaken van de parochie H. Adrianus te Langeraar en in 1981 van de parochies O.L. Vrouw Altijd durende Bijstand en St. Petrus' Banden te Rotterdam. Bij zijn priesterwijding werd hij kapelaan van deze parochies. In 1983 volgde zijn pastoorsbenoeming in de parochie O.L. Vrouw Hemelvaart te Middelharnis en in 1984 tevens zijn benoeming tot pastoor van de parochie O.L. Vrouw Hemelvaart te Oude-Tonge. In 1986 werd hij benoemd tot priester-assistent van de parochie Allerheiligst Sacrament te 's-Gravenhage en in 1988 weekend-assistent van de parochies H. Pastoor van Ars en H. Paulus te 's-Gravenhage. Daarnaast werd hij in 1990 benoemd tot RK geestelijk verzorger ten behoeve van Huize Rustenborch en verpleeghuis Wijckerslooth te Oegstgeest. Vanaf 1984 combineerde hij deze functies met een benoeming in de parochie H. Paulus te 's-Gravenhage. In 1997 werd hij tevens benoemd tot RK geestelijk verzorger in het verpleeghuis Mariahoeve te 's-Gravenhage, tot 2001. In 2008 werd hem uit deze functie en op zijn verzoek eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam en ging hij met emeritaat. Na zijn emeritaat heeft hij nog vele priester-assistenties verzorgd in het bisdom Rotterdam.

Analecta

Elk jaar worden de in memoria en de personalia ook verzameld in de Analecta van het bisdom Rotterdam. De Analecta worden uitgegeven als brochure per jaargang en zijn een officiële uitgave van het bisdom Rotterdam. Erin worden ook decreten opgenomen, informatie uit de Priesterraad en homilieën en inleidingen van de bisschop. Elke Analecta bevat daarnaast documenten van de Wereldkerk, waaronder boodschappen van paus Franciscus, en de Nederlandse kerkprovincie. De meest recente uitgave van Analecta is de jaargang 2021. De Analecta 2022 verschijnen na afsluiting van het kalenderjaar. De uitgave wordt verstuurd aan parochies, aan priesters, diakens en pastoraal werkers en aan emeriti. Wilt u ook een exemplaar ontvangen, stuur dan een e-mail naar bureau@bisdomrotterdam.nl. De Analecta zijn ook digitaal beschikbaar op bisdomrotterdam.nl onder documenten/downloads.

Benoeming

- **A.H. van Luijn**, benoeming tot parochievicaris en lid van het pastoraal team van de Federatie St. Franciscus tussen duin en tuin te Honselersdijk e.o., per datum priesterwijding 1-10-2022

Goedkeuring en zending

- **S.M. Zuidersma MA**, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie H. Augustinus te Wassenaar e.o., 01-10-2022
- **Mw. drs. G.M. Martens-Spruijt**, goedkeuring en kerkelijke zending als bisschoppelijk gedelegeerde voor de pastoraal werk(st)ers in het bisdom Rotterdam (voor 0.1 fte/onbepaalde tijd), 01-10-2022
- **P.P.H.J.M. Timmermans**, goedkeuring en kerkelijke zending als medewerker diaconie van de Pastorale Dienstverlening bisdom Rotterdam (voor 0.7 fte/onbepaalde tijd), 15-10-2022

- **E.H. Boleij**, met terugwerkende kracht goedkeuring en zending als geestelijk verzorger in Maasstad ziekenhuis te Rotterdam, 01-09-2022

- **Mw. S.M.M. van Winden**, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie H. Thomas te Alphen aan den Rijn, Hazerswoude-Dorp, Hazerswoude-Rijndijk, 01-11-2022

- **Mw. dr. A.M.G. de Jong-van Campen**, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie Pax Christi te Woerden e.o. (voor onbepaalde tijd), 01-11-2022

- **Mw. G. Hafkemeijer**, goedkeuring en zending als geestelijk verzorger verbonden aan de Penitentiaire Inrichting Dordrecht te Dordrecht, 01-11-2022

Ontslag/ontheffing kerkelijke zending

- **S.M. Zuidersma MA**, eervol ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie H. Thomas te Alphen aan den Rijn e.o., 01-10-2022
- **Mw. S.M.M. van Winden**, eervol ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werker van de parochie St. Jan de Doper te Bodegraven, Boskoop, Gouda, Moordrecht, Reeuwijk en Waddinxveen, 01-11-2022

Overig

- **V.B.M. Willems**, per 01-07-2022 benoemd voor een derde termijn tot lid van het bestuur van de RK begraafplaats St. Agatha te Leidschendam
- **Mevr. C.H.M. Waaijer**, per 01-07-2022 benoemd voor een derde termijn tot lid van het bestuur van de RK begraafplaats St. Agatha te Leidschendam

kbo zuid-holland

voor senioren van vandaag en morgen

De Katholieke Bond van Ouderen (KBO) maakt zich sterk voor een samenleving waarin alle senioren volwaardig kunnen meedoen en we omzien naar elkaar.

KBO Zuid-Holland heeft 26.000 leden in 49 plaatselijke afdelingen. Provinciaal en op afdelingsniveau zijn honderden vrijwilligers actief om leden te ondersteunen en het onderlinge contact te bevorderen.

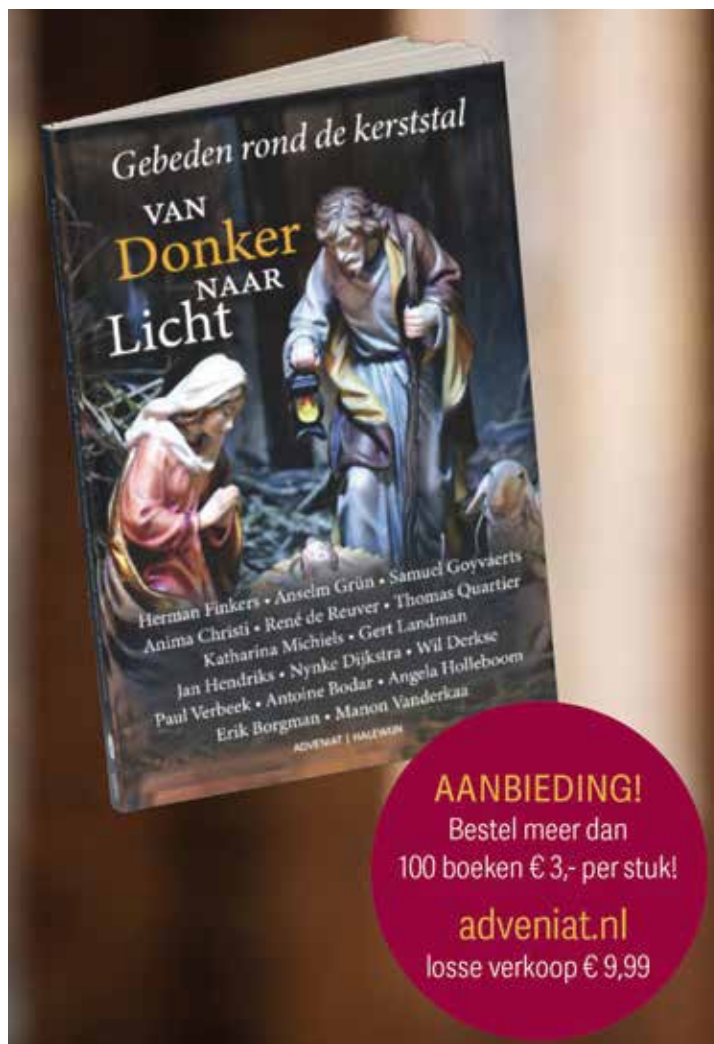
Praktische hulp bieden de Vrijwillige Ouderen Adviseurs, die zijn opgeleid om senioren de weg te wijzen in allerlei regelingen en vergoedingen. Weer anderen helpen bij de belastingaangifte. Lid worden van een KBO-afdeling biedt naast individuele hulp ook veel plaatselijke sociale contacten. U kunt deelnemen aan recreatieve, educatieve en sportieve activiteiten.

Leden krijgen tien keer per jaar gratis het magazine van KBO-PCOB en kunnen profiteren van vele voordelen en diensten van KBO.

KBO en PCOB hebben landelijk hun krachten gebundeld om de belangen van senioren bij de politiek en vele instanties te bepleiten.

Voel je thuis bij KBO en word lid!

Inlichtingen en aanmelding: **KBO Zuid-Holland**
Weg en Bos 80, 2661 GZ Bergschenhoek
Telefoon 010-5218299
E-mail info@kbozuidholland.nl
Website www.kbozuidholland.nl

AANBIEDING!
Bestel meer dan
100 boeken € 3,- per stuk!
adveniat.nl
losse verkoop € 9,99

Kansfonds
geven om
een ander

Wilt u meer weten?

Lees alles over thuisgeven en onze projecten die omzien naar mensen zonder thuis in Nederland. Vraag de brochure gratis en geheel vrijblijvend aan via: kansfonds.nl/nalaten

Uw vermogen om onafhankelijk te maken

Thuisgeven met uw nalatenschap

Ook als u er niet meer bent, hebt u het vermogen om thuis te geven. Hoe groot of hoe klein dit vermogen ook is, uw nalatenschap maakt een groot verschil voor mensen zonder thuis in Nederland.

Thuisgeven

Uw nalatenschap helpt Kansfonds thuis te geven. Thuisgeven door jongeren die dak- en thuisloos zijn veilig onderdak te geven. Of door jonge moeders te helpen onafhankelijk te zijn. Zo helpt u mensen zoals Jessie. Zij belandde op straat. Geen huis, geen geld en geen werk. Het project Lumens bood haar de nodige ondersteuning om behalve een huis ook een diploma en een baan te bemachtigen. Uw nalatenschap helpt Kansfonds dit soort projecten mogelijk te maken. Want iedereen verdient een thuis: een dak boven je hoofd, voldoende geld om van te leven, en het diepe besef dat je erbij hoort.

Nalaten

U hebt ook het vermogen om thuis te geven. Met uw gift of nalatenschap. We gaan graag met u in gesprek over hoe uw nalatenschap voor 100% besteed wordt aan kansrijke projecten die mensen aan een thuis helpen.

Meer weten?

Bel dan met Mariëlle Heemskerk, adviseur filantropie: 035 624 96 51 of e-mail: m.heemskerk@kansfonds.nl

Of lees meer over de mogelijkheden om Kansfonds in uw testament op te nemen in onze brochure 'Nalaten aan Kansfonds'. Deze vraagt u geheel vrijblijvend aan via kansfonds.nl/nalaten

www.kansfonds.nl
info@kansfonds.nl
IBAN: NL20 INGB 0660 9712 40

Kerstlichtjesavond

bij begraafplaats St. Laurentius Rotterdam Crooswijk

Op vrijdag 16 december 2022 vieren wij Kerstlichtjesavond, met onder andere een gebedsviering, Dickensgroep, levende kerststal en een hapje en een drankje. Aanmelden via:

www.begraafplaatslaurentius.nl/kerstlichtjes

St. Laurentius
R.K. Begraafplaats & Crematorium

*Jeder kind
een goede start*

Adventsactie steunt dit jaar projecten die zich richten op het recht van kinderen op een goede start in het leven, met aandacht voor voeding, zorg en een stimulerende omgeving.

Helpt u mee?

Doneer eenvoudig via de QR-code

www.adventsactie.nl

IBAN: NL89 INGB 0653 1000 00

ADVENTSACTIE

EEN CAMPAGNE VAN VASTENACTIE

Huis voor de Pelgrim

Onze reizen brengen je verder

**Ga ook in
2023 met ons
op bedevaart**

Lourdes
Assisi & Rome
Banneux

Israël
Santiago
WJD Lissabon

043 - 321 57 15

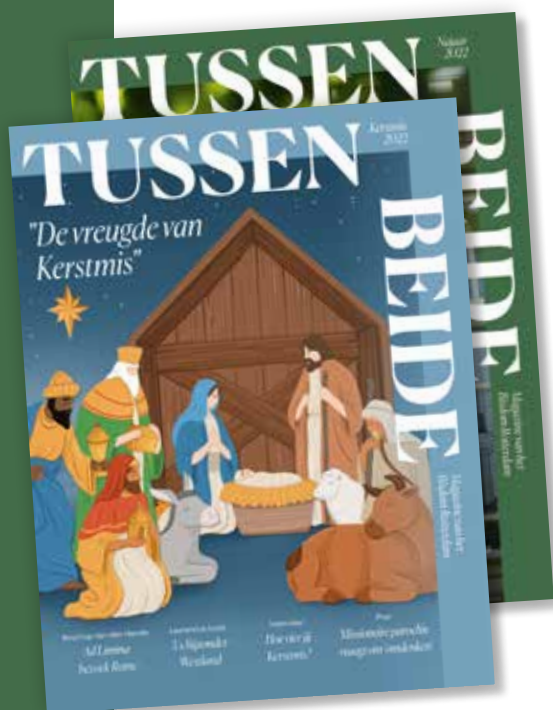
info@huisvoordepelgrim.nl

www.huisvoordepelgrim.nl

Bij Lourdes-
reizen speciale
korting voor
CZ-verzekerden

TUSSENBEIDE LIEVER BIJ U THUIS OP DE MAT?

Tussenbeide wordt verspreid via de parochies in het bisdom Rotterdam. Zo kunt u in de kerk dus altijd uw gratis exemplaar meenemen. Grijpt u wel eens mis? Meld u dan aan voor een persoonlijk abonnement en ontvang Tussenbeide bij u thuis via uw eigen brievenbus.

We bieden u graag het gemak van een persoonlijk abonnement.*

Meld u aan via tussenbeide@bisdomrotterdam.nl of bel met het bisdom op 010 - 2815171.

* Voor een persoonlijk abonnement vragen we u een jaarlijkse gift van € 12,50